

УДК 371.3:378.661

ПОРТФЕЛЬ ФАХІВЦЯ – ПРОФЕСІЙНЕ ОБЛИЧЧЯ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Ольга Гуменюк

*Львівський медичний інститут
вул. Поліщука, 76, 79015 Львів, Україна*

Досліджено характерну для світового досвіду практику соціального партнерства. Виявлено, що особистісний досвід майбутнього фахівця формується у середовищі, де він виступає як суб'єкт-організатор власної професійної підготовки і реалізується завдяки діяльності навчального закладу зі створення педагогічного середовища, в якому використовуються адаптивні та інтерактивні технології навчання, зокрема “Портфель фахівця”.

Ключові слова: професійна освіта, портфель фахівця, інтерактивне планування, самоуправління, адаптивне управління, портфоліо.

Євроінтеграція і входження у Болонський процес ставить перед вищою школою України не лише мету – узгодження з освітніми стандартами європейського рівня. Вища освіта, і передусім професійна, стає головним засобом, що може гарантувати ефективність інтеграційних процесів. Значною мірою цього можна досягти і шляхом впровадження сучасних технологій навчання у вищій школі. Установка на індивідуалізацію характеру навчальної діяльності, інтерактивне навчання студента видозмінює умови організації педагогічного процесу, надаючи їм нового методологічного змісту. Сам характер інтерактивного навчання перетворював студента із пасивного об'єкта в активного суб'єкта спочатку навчального процесу, а згодом і освітніх змін. Мотивований вибір майбутньої професії, індивідуальне навчальне планування, широкий вибір типу, темпу, рівня, співвідношення, якості й спрямованості фахової підготовки, залучення до аналізу і планування освітніх змін потенційних роботодавців, професійних об'єднань, суб'єктів дотичних соціальних систем ще більше посилили акценти на індивідуалізацію навчання та самонавчання на основі життєвих інтересів і пріоритетів. На зламі ХХ–ХХІ ст. інтерактивне планування було рекомендоване на рівні міждержавних документів ЮНЕСКО. Зокрема, у “Всесвітній декларації про вищу освіту” концепція інтерактивного планування відображена у тезі про те, що суттєві зміни, спрямовані на розвиток вищої освіти, підвищення її якості й адекватності, а також вирішення головних проблем, з якими вона стикається, потребують активного залучення не лише урядів і навчальних закладів, але і всіх

зацікавлених осіб, зокрема студентів та їхніх сімей, викладачів, представників ділових кіл і промисловості, а також державного та приватного секторів економіки, парламентів, засобів інформації, товариства професійних асоціацій і суспільства загалом [2].

У сучасному європейському освітньому просторі умовно можна виділити три суб'єкти-організатори вищої професійної освіти: виробника освітніх послуг (навчальні заклади, наукові й педагогічні кадри, органи управління освітою); прямого споживача освітніх послуг (студента як майбутнього фахівця); опосередкованого споживача освітніх послуг (від потенційного роботодавця до всіх, хто пов'язаний зі сферою певної фахової діяльності).

Стратегія освітньої установки розвинутих європейських країн, за такого підходу, полягає у тому, щоб студент став, згідно з андрагогічною моделлю навчання, ініціатором і активатором освітніх змін, активним учасником формування індивідуального змісту, форм і методів навчання. У кінцевому підсумку діяльність закладу освіти полягає у тому, щоб забезпечити всі умови для професійного самовизначення фахівця. Педагогічний словник тлумачить, що “управляти навчально-виховним процесом – це означає створювати оптимальні зовнішні і внутрішні умови для успішного формування особистості майбутнього фахівця, раціонально використовувати всі освітні та виховні можливості викладання, всіх видів і форм навчальної і виховної роботи” [8, с. 815–816].

Отже, навчальний заклад ініціює і впроваджує в практику навчального процесу умови, що диктують студентові суб'єктні очікування його дій, і створює для третього суб'єкта реальні можливості впливу на внесення змін в організацію навчального процесу. Практика кожної освітньої установи може запропонувати різні варіанти організації педагогічно доцільної взаємодії суб'єктів-організаторів, виробити реально діючі механізми такої взаємодії, як заплановані, так і ситуативні, що виникають, зважаючи на заздалегідь непередбачені зміни.

Входячи в систему освітніх послуг, студенти мають певний ступінь професійного самовизначення. На основі цього входження у навчальний процес у кінцевому підсумку відбувається перехід на новий ступінь професійної компетентності, формується професійна готовність.

Згідно із програмою наукового експерименту в Львівському державному медичному коледжі ім. Андрея Крупинського було розроблено систему заходів реалізації суб'єктного характеру входження студента у систему освітніх послуг.

Студент-суб'єкт має можливість виявити і реалізувати свою ініціативу щодо освітніх змін шляхом:

- участі представників студентів у засіданні педагогічних рад, що розглядається як обов'язкова і визначена згідно із Положенням про педагогічну раду вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації;
- участі представників студентів у роботі методичних рад під час обговорення результатів практики і врахування побажань студентів щодо уточнення змісту програм практики, різних поточних аспектів діяльності практикантів. За участю студентів обговорюється хід та результати навчання; план та результати науково-дослідної роботи студентів та роботи гуртків;
- планування, регулювання та оцінювання рівня професійної компетентності у процесі виконання навчальних завдань власного “Портфеля фахівця”;
- подання кращими студентами електронної версії власного “Портфеля фахівця” з метою презентації професійного іміджу в світову інформаційну систему;
- реалізації студентами власного бачення колективного завдання “Портфель документів асоціації асистентів лікаря-стоматолога”, що презентує їхні загальні інтереси як членів однієї професійної спільноти – асоціації асистентів лікаря-стоматолога;
- проходження системи спеціальних анкетувань з метою періодичного уточнення, діагностики, самоаналізу та самооцінки, прогнозування кожним студентом свого професійного зростання (двічі за період навчання);
- налагодження співпраці студента як потенційного фахівця з потенційним роботодавцем. Студент уточнює свої бачення професіонала певного профілю і зіставляє їх з баченням професіонала безпосередніми представниками ринку праці; визначає або уточнює для себе критерії оцінки фахівця, визначені сферою практичної медицини, зіставляє їх з власними критеріями оцінки та критеріями оцінки навчального закладу; уточняє зміст особистісних очікувань від потенційного місця праці; визначає власні пріоритети у професійній діяльності і зіставляє їх з пріоритетами потенційного працедавця.

Компоненти навчально-виховного процесу передбачають синтез цільової, мотиваційної, змістової, операційно-діяльничної, контрольної-регулюючої та оціночно-результативної складових. З одного боку, реальний навчальний процес залишає студентів порівняно мало самостійності у визначенні цільової, змістової, контрольної-регулюючої та оціночно-результативної складових. З іншого, людська діяльність має системний

характер. Вилучення будь-якої із складових неминує змінює систему в цілому.

Системна діяльність з послідовного „ліплення” студентом свого професійного обличчя наявна у світовій практиці в діяльності вищої професійної школи. Серед різних зразків ми звернули увагу на досвід створення особистого портфолію (портфель цінних паперів), досить широко застосовуваний у процесі організації навчально-професійної діяльності за кордоном [6; 7; 9]. На думку Т. С. Кошманової, чий дослідження ґрунтуються на аналізі розвитку педагогічної освіти у США, портфолію у широкому значенні цього слова означає колекцію певного типу, що розкриває індивідуальні здібності й інтереси її власника. Як метод навчання, атестації і оцінювання воно використовується у США уже у початковій школі [6, с. 146–147].

Сьогодні у Росії починають застосовувати методики портфолію для впровадження у загальноосвітній школі різнорівневого навчання. Відповідно до ідеї авторів портфолію (“портфель учня”) дає змогу кожному оволодіти навчальним матеріалом з окремих предметів шкільної програми на різних рівнях “А”, “В”, “С” залежно від їхніх здібностей й індивідуальних особливостей [7, с. 116].

Визначаючи типи портфолію за критерієм їхніх дидактичних цілей передусім звернемо увагу на навчальне портфолію. Хоч способи роботи з ним різняться не лише від закладу до закладу, але навіть і від викладача до викладача, однак сутність завдання полягає у тому, щоб розгорнути досвід активного учіння. Головною метою є не лише систематизувати, але і продемонструвати самому учневі, студентові, а згодом (або і одночасно) вчителю/викладачеві, а іноді й іншим особам результати учіння або професійного зростання.

Найбільше в українське середовище, як у цілому в пострадянське, проник той тип портфолію, який має назву “шоукейс портфолію”. Єдиною сферою, де він має широке застосування, є шоу-бізнес. Його функції принципово інші – якнайкраще прорекламувати свого власника щодо готовності до того чи іншого виду діяльності. Цей тип професійного портфолію досить широко використовується у навчальному процесі вищих шкіл США. Хоч складається воно за принципами художньої колекції (що хочу, те і колекціую), однак студентів спонукають зробити щось незвичне – видати книжку, розробити проект, тобто якнайкраще виявити свої здібності, адаптуючись до професійної сфери [6, с. 148].

Іншим варіантом портфолію є “портфолію для записів” (подібне за функціями до щоденника – матеріали для запам’ятовування і подальшого опрацювання). В ньому, крім результатів поточної самостійної роботи, оцінених викладачем, містяться різноманітні записи студента. Частина цих

матеріалів (дещо або суттєво видозмінена) згодом належатиме до робочого портфолію або ж шоу-кейса. Привертає увагу концепція шоу-кейса С. Юрлова. Для початкового компонування папки документів він пропонує правило “збору всього, що можна знайти”. Наступним етапом є сортування матеріалу за двома можливими принципами: хронологічний (відображає етапи зростання професіонала і етапи роботи над різними типами професійних дій) і тематичний. Він пропонує зачислити до портфолію, яке розглядає як тематичне, різні аспекти професійної діяльності, додаткові матеріали щодо творчого виконання будь-якої діяльності, пов’язаної з професійною, з тією метою, щоб якомога повніше продемонструвати ступінь оволодіння професійними вміннями і навичками.

Саме цей досвід роботи із портфолію, який називаємо “Портфель фахівця”, може бути використаний, на нашу думку, для ініціювання механізмів самоуправління студентами навчальною діяльністю; поставити їх в такі умови, які зумовлюватимуть певні суб’єктні очікування. Поняття суб’єкта діяльності пояснюють так: “1. Той, хто володіє свідомістю і волею, здатен діяти цілеспрямовано; 2. Та людина, яка пізнає і перетворює навколишній світ; 3. Це людина як носій, джерело, ініціатор активності; це людина-творець у взаєминах суперечливими йому об’єктами предметного і соціального середовища” [1]. Отже, завдяки “Портфелю фахівця” студент постає як суб’єкт управління, планування, організації, моніторингу, оцінення тощо власних дій, набуваючи професійної компетентності. Словник з педагогіки визначає студента як суб’єкта навчальної діяльності, яка насамперед характеризується мотивацією досягнень і пізнавальною мотивацією. Саме у навчанні мотивація досягнень підпорядковується пізнавальній і професійній мотивації. Важливим показником студента як суб’єкта діяльності є вміння виконувати всі її види і форми. Психолого-педагогічне завдання викладача – формувати студента як суб’єкта навчальної діяльності. Це передусім передбачає необхідність навчити його планувати, організовувати свою діяльність, визначати навчальні дії, необхідні для успішного навчання. Формування світогляду студента завжди приводить до нового етапу усвідомлення себе суб’єктом діяльності, як наслідок розвитку рефлексії [8, с. 750].

Суб’єктами управління ми обрали керівників академічних груп, які, крім виконання традиційних функцій керівників академічних груп, є викладачами фахових стоматологічних дисциплін, мають досвід роботи в практичній стоматології. У своїй діяльності з організації самостійної роботи студента над індивідуальним навчальним завданням “Портфель фахівця” керівники створюють умови для реалізації трьох навчальних принципів: постійного збору інформації; періодичного коректування, аналізу і

оцінювання зібраної інформації; постійної орієнтації на прогресивні зміни активності, ініціативності й самодіяльності студента.

Щоб реалізувати програму дослідження, за основу ми взяли концепцію “Портфель фахівця”. На початку його створення в українській педагогічній термінології це щоденник студента (портфель для записів). Управляючи процесом професійного зростання фахівця, викладач доносить до свідомості студента мету “Портфеля фахівця” (збір усієї професійно і особистісно значущої інформації); доводить розуміння того, що означає мислити і діяти професійно:

- ставити перед собою мету власних дій з набуття певного рівня професійної компетентності й розрізнати мету, яку ставлять перед студентом інші учасники-суб’єкти навчально-виховного процесу;
- визначати для себе мотиви навчальних дій, відрізнати потреби, мотиви і мотивацію професійного й особистого характеру;
- чітко розуміти зміст своєї діяльності із створення власного професійного обличчя і відрізнати у змісті учіння: знання актуального характеру, ті, що безпосередньо практикоорієнтовані, і знання опосередкованого характеру, що розширюють світосприймання, інтелектуальні можливості, забезпечують гнучкість мислення, мобільність, здатність фахівця адаптуватися до змін;
- здатність планувати зміни і уточнювати зміст своєї професійної підготовки шляхом організації самостійної роботи, самоосвіти.

Отже, освітній заклад не просто ставить студента в умови суб’єктних очікувань. Студента навчають бачити власні потенційні можливості операційно-діяльнісного характеру – уточнювати досягнуті й такі, що наявні в актуальній зоні, способи виконання як навчальних, так і практикоорієнтованих дій, використовувати здобуті знання як критерії самооцінки через зміст професійної ролі, перебудовувати самооцінку в актуалізацію сенсоутворювальних мотивів.

Матеріали, які викладач пропонує студентам протягом першого року навчання, необхідно збирати у папку власного професійного обличчя відповідно до складових компонентів навчально-виховного процесу. Цільова і стимулюючо-мотиваційна компоненти:

а) керівник групи рекомендує у процесі вивчення гуманітарних і соціально-економічних дисциплін уточнити власні життєві позиції, ставлення, ціннісні пріоритети. Водночас завдяки виконанню серії психологічних тестувань – власні обмеження, стереотипи мислення;

б) викладач дисципліни “Основи психології та міжособове спілкування” під час навчальних занять проводить послідовно серію діагностичних тестів, спрямованих на визначення індивідуальних

особливостей, пізнавальних психічних процесів, акцентуацію характеру, мотивацію успіху, локусу контролю, специфіки комунікативно-організаторських здібностей;

в) результати діагностики студент за допомогою керівника академічної групи зіставляє з характером і особливостями професійної діяльності та заносить у “Портфель фахівця”.

Відповідно до змістової складової керівники академічних груп зорієнтовують студентів на самостійний пошук знань, на розв’язання нестандартних ситуацій, на відбір професійно актуальних знань і занесення у “Портфель фахівця” результатів самостійної роботи з навчальних дисциплін; збір інформації щодо найновіших технологій із стоматологічної практики шляхом роботи з періодикою, професійною літературою, через Інтернет, прослуховування лекцій та навчальних семінарів, відвідування медичних виставок.

Крім цього, керівники груп зорієнтовують студентів на самостійний аналіз змісту навчальних знань шляхом написання рефератів, підготовку повідомлень синтезуючого характеру. У “Портфель фахівця” він рекомендує вміщати готові зразки творчих індивідуальних проектів і простежити зростання професійної компетентності, результати написання модульних контролів, комплексних контрольних робіт. Керівник зорієнтовує студентів виявляти свої професійні знання в умовах конкурсів, змагань, вікторин, шляхом участі у роботі гуртків, студентському самоуправлінні, написання санбюлетнів, науково-дослідної роботи. Студента зорієнтовують на збір документальної частини “Портфеля фахівця”: проекти і публікації, які були апробовані; аналізи певних систем роботи закладів охорони здоров’я, грамоти, нагороди, які підтверджують участь у різних формах підвищення професійної компетентності, фотографії, що мають фаховий зміст.

Відповідно до організаційно-діяльнісної складової викладач зорієнтовує студентів на оригінальне вирішення будь-якого навчального завдання чи проекту, розширення арсеналу фахових умінь і навичок, фіксування результатів оволодіння ними у “Портфелі фахівця”. Відповідно до контрольної-регулюючої та оціночно-результативної складових викладач пропонує відображати динаміку набуття професійної компетентності за трьома циклами навчальних дисциплін за допомогою діаграм, таблиць та різноманітних оригінальних авторських варіантів вирішення. Завершення спільної роботи викладача і студента над “Портфелем фахівця” часом пов’язане із закінченням першої виробничої практики. Навчальною метою цієї практики є закріплення знань, умінь та навичок у сфері профілактики стоматологічних захворювань. Вибір саме цього періоду для зміни характеру роботи над “Портфелем фахівця” зумовлений станом сучасних досліджень

загальнопедагогічного характеру, мотиваційної структури особистості студента.

Дослідження експериментального характеру виявили цікаві характеристики процесу формування професійної мотивації студентів у країнах пострадянського простору. Зокрема, загальний висновок експерименту Б. Ількевич (Пермський військовий інститут ракетних військ) досить песимістичний: в процесі навчання у більшості експериментованих (56%) не виявлено зростання професійних і пізнавальних мотивів; навпаки, виявлено негативні зміни мотиваційної сфери (від 8 до 22%)” [5, с. 11]. Результати цього експерименту відповідали даним, які отримали А. Васильков та С. Іванов унаслідок анкетування курсантів Санкт-Петербурзької військово-медичної академії [4, с. 268]. За даними авторів, 30–50% першокурсників різних вищих навчальних закладів хотіли б змінити свою спеціальність [4, с. 310]. За даними В. І. Журавльова (1983), у педагогічних училищах таких було 75%, у медичних училищах – 63% [3]. Дослідження виявили, що сила мотивів та ефективність діяльності залежать від того, наскільки ясно усвідомлює людина мету та сенс діяльності [4, с. 311].

Концепція “Портфеля фахівця” у цей період повинна бути переосмислена студентом – саме як прообраз свого професійного обличчя.

У результаті серії анкетувань, у яких студенти беруть участь після практики, вони отримують навчальне завдання викладача, яке містить інструкції щодо комплектування “кейса”, рекомендації щодо добору інформації, поради щодо оптимальних способів роботи під час збору матеріалів. “Портфель фахівця” студенти самостійно будуватимуть під час другого року навчання і наступної виробничої та переддипломної практик. Модель “Портфеля фахівця” охоплює всі вищезазначені компоненти навчальної діяльності (орієнтацією на самоорганізацію). Головну увагу студента викладач зосереджує на трьох важливих аспектах: “Як матеріали твоєї папки відображають саме тебе як особистість”, “Наскільки змістовно, багатогранно, цікаво вони презентують саме тебе як професіонала”, “Які форми, методи роботи з “Портфелем фахівця” є оптимальними, які шляхи його побудови найбільш доступні”.

Ми вважаємо, що студентові необхідно продемонструвати три способи побудови “Портфеля фахівця”, які ми логічно виводимо із найбільш традиційних для педагогіки способів побудови навчальних програм. *Перший* – лінійний (хронологічний). Головну увагу зосереджує на послідовному викладі частини інформації з наступним їх можливим аналізом, узагальненням. Такий спосіб дає змогу простежити процес зростання компетентності студента в професії і найбільше підходить особистостям з переважаючим типом педантичної акцентуації. *Другий* – концентричний (тематичний) спосіб побудови. Передусім зорієнтований на тематичний

виклад зібраної інформації, яка періодично розширюється та уточнюється новими матеріалами та документами. Такий спосіб діяльності найліпше відповідає тим студентам, у яких добре розвинуте творче мислення, ініціатива, орієнтація на самостійність у діяльності, нахил до роботи у нестандартних ситуаціях. *Третій* – спіральний спосіб побудови “Портфеля фахівця”. Найбільше зорієнтований на специфіку того студента, котрий ідентифікував себе з фаховою діяльністю і системою професійних цінностей. Тобто особистість тією чи іншою мірою бачить себе у професії і може будувати “Портфель фахівця” не лише відповідно до певної професійної спеціалізації, але і зважаючи на особистісно значиму специфіку її розуміння і вираження. Сенсоутворювальні мотиви особистості такого студента дають змогу не лише створювати оригінальні проекти “Портфеля фахівця”, але і значною мірою визначати мотиваційні зміни в інших студентів, чії професійні пріоритети та цінності ще не сформувалися, оскільки вони перебувають у епіцентрі кризи професійної ідентичності. Найявний і недолік такого типу проектів. Повне, але однобічне самовиявлення лише через призму однієї спеціалізації заважає студентові повністю реалізовувати таку складову професійної готовності, як професійна мобільність. Керівник групи зорієнтовує студента на необхідність вміння широкої презентації себе як фахівця, котрий здатен не лише до виконання вузького типу професійних дій, але і до управління людьми, які виконують різні типи професійних дій, що потребує ширшої компетентності, до бачення сфери розширення професійних меж.

Навчальне завдання містить інструкції щодо комплектування – мету навчального завдання “Портфеля фахівця”: демонстрацію здібностей, зростання, професійних пріоритетів, рівня освіченості, компетентності, підтвердження ступеня оволодіння професійними вміннями і навичками; перелік можливих джерел збору інформації

Студенти передусім зосереджують увагу на описі власного досвіду – спостережень, аналізів, самоаналізів, відгуків; фахової, наукової літератури, даних, зібраних в Інтернеті.

Навчальний заклад як суб’єкт-організатор навчально-виховного процесу забезпечує виникнення двох особистісно значимих мотивів. Перший зумовлений необхідністю продемонструвати власний “Портфель фахівця” на випускних іспитах. Другий зумовлений можливістю вивести студента як професіонала в світову інформаційну мережу шляхом створення закладом освіти персональної електронної версії “Портфеля фахівця” студента. Вона охоплює змістові характеристики студента як фахівця, дані про його успішність (акцентування на творчому доробку), рекомендації визначеним (профільним) установам конкретного фахівця. Електронна версія кращих

студентів за своєю концепцією найбільше наближена до “шоу-кейс-портфоліо”.

Остаточний варіант “Портфеля фахівця” студент демонструє на комплексному кваліфікаційному іспиті, на етапі співбесіди. Державна кваліфікаційна комісія розглядає матеріали індивідуальних напрацювань і аналізує їх за визначеними критеріями. Вимоги до оцінювання ми визначили з огляду на сутнісні ознаки професійної готовності студента як його інтегративної особистісної риси. Ці ознаки, або ж компоненти, такі: мотиваційний, орієнтаційний, вольовий, операційний та оцінний. Обрали такі критерії оцінювання: 1. Сучасність – матеріали змістового, реферативного характеру розглядаються з того погляду, наскільки вони виходять за зміст навчальних програм і орієнтовані на сучасні технології, інновації, наукові дослідження тощо. 2. Індивідуальний характер добору і викладу матеріалів. 3. Показники зростання професійної компетентності – зміни у ступені осмислення студентом професійно й особистісно значимих знань, зміни у мотиваційній структурі майбутнього фахівця. 4. Показники особистих пріоритетів у вузьких сферах професійної діяльності. 5. Оцінення презентативних умінь – створення іміджу фахівця компетентного, знаючого, активного.

Самостійна діяльність студента у навчанні не може містити лише індивідуальну складову професійної діяльності. Будь-які професійні дії завжди охоплюють комплекс умінь думати і діяти у команді. Специфіка діяльності лікаря-стоматолога містить такі блоки командних дій: 1. Діяти як член стоматологічної бригади; 2. Діяти як фахівець цілісної системи стоматологічної допомоги; 3. Діяти як представник певної професійної групи, з груповими значущими цінностями і цілями.

З огляду на це ми розробили концепцію колективного завдання, яке виконують студенти коледжу як “Портфель документів асоціації асистентів лікаря-стоматолога”. Навчальна мета цього завдання передбачає вироблення у студентів двосдиних вмінь: виявляти активну професійну позицію у співпраці з професійною спільнотою.

Діяльність освітнього закладу зі створення умов, які зумовлюють суб’єктні очікування студента, не буде повною без врахування групової специфіки професійних дій. Саме з цією метою перед експериментованою групою ми поставили завдання побудови варіанту колективного завдання. Ставлячи студента в умови імітації дій як члена професійної команди, ми створювали умови, завдяки яким вони виробляли б вміння діяти: як член стоматологічної бригади; як фахівець служби стоматологічної допомоги, що реалізовує цілісну стратегію; як представник певної професійної групи людей. Остаточний варіант колективного завдання презентується на захисті переддипломної практики. Критерії оцінювання тотожні вимогам оцінювання

індивідуального навчального завдання. Колективне завдання, як і індивідуальні, не є власністю коледжу, а є інтелектуальною власністю самих студентів. Навчальний заклад залишає для зразка копії кращих папок (за згодою студентів).

Отже, особистісний досвід майбутнього фахівця формує сам студент у середовищі, де він постає як суб'єкт-організатор власної професійної підготовки, беручи участь у плануванні, організації та оціненні професійно й особистісно значимих дій. Професійний досвід студента повинен формувати вищий медичний навчальний заклад шляхом використання індивідуального досвіду із залучення до виконання спеціальних навчальних завдань і навчально-професійної діяльності інтерактивного характеру, а суб'єкти-організатори процесу професійної підготовки будуватимуть його, створюючи умови для самопізнання, самовизначення і самореалізації особистості студента через призму професійної сфери.

1. *Брушлинский А. В.* Психология субъекта и его деятельность. Современная психология: Справочное руководство / Под ред. В. Н. Дружинина. М., 1999.

2. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры. // Вестн. высш. шк. *Alma mater*. 1999. № 3. С. 29–35.

3. *Журавлев В. И.* Педагогические проблемы профессионального самоопределения выпускников средней школы: Автореф. Дис ... д-ра пед. наук. Л., 1983.

4. *Ильин Е. П.* Мотивация и мотивы. СПб., 2000.

5. *Илькевич Б.* Формирование профессиональной мотивации // Вест. высш. шк. *Alma mater*. 2001. № 8. С. 11–15.

6. *Кошманова Т. С.* Развитие педагогической освіти у США (1960–1998 рр.). Львів, 1999.

7. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеев, А. Е. Петров; под ред. Е. С. Полат. М., 2002.

8. *Юрлов С.* Портфолио // Publish OSP.RU. 1997. № 1. С. 1.

**SPECIALIST'S PORTFOLIO AS THE PROFESSIONAL PRESENTATION
OF A MEDICAL STUDENT****Olha Humeniuk***Lviv Medical Institution
Polishchuk Str., 76, UA-79015 Lviv, Ukraine*

The article researches the world experience of social partnership. It finds out that the future specialist's experience develops in the environment where he/she is an organizer of personal professional preparation. It is gained in the environment where adapted and interactive educational strategies are applied, for example: "The Portfolio of a Specialist".

Key words: professional education, portfolio of a specialist, interactive planning, self-regulation, adaptive management, portfolio.

Стаття надійшла до редколегії 13.05.2004
Прийнята до друку 21.10.2004